

Een reactie op Habichers varroabestrijdingsmethode

(zie *bijen* 3(10): 263-265)

J.N.M. Calis, Vakgroep Entomologie, LUW

De heer Habicher gebruikt op een zeer creatieve manier het bijenbroed als mijtenval. Echter over het overwinteren met een darreraat, het gebruiken van werksterbroed voor de vangramen en het behandelen van het gesloten werksterbroed met mierzuur, zijn enkele aanvullende opmerkingen te maken.

290

Vangramen met darrebroed

In het vroege voorjaar worden mijten in darrebroed weggevangen. Hiertoe wordt voor de winter een uitgebouwde darreraat aan het volk gegeven. In het voorjaar zal het volk het eerste darrebroed op dit vangraam aanzetten. Twee vliegen in een klap: in dit eerste darrebroed komen veel mijten terecht en in de rest van het broednest zal de aanzet van darrebroed gering zijn. In het artikel wordt terecht genoemd dat het verzegelde raam darrebroed verwijderd moet worden voordat dit broed uitkomt. Immers, wanneer deze darren uitlopen, zouden de gevangen mijten met hun nakomelingen weer op de bijen terecht komen. Dit kan gebeuren wanneer de imker de darreraat te laat inspecteert en dan was hij dus bezig mijten te kweken. De voorjaarsontwikkeling van het broednest hangt samen met de heersende weersomstandigheden en dus ook met het wel of niet bereikbaar zijn van de drachtplanten. Vooral in ons land verschillen deze omstandigheden sterk van jaar tot jaar. Het risico van uitlopende darren van het vangraam kan vermeden worden door de darreraat pas bij de voorjaarsinspectie in het volk te hangen.

Vangramen met werksterbroed in de aflegger

De aflegger (veger) wordt op elegante wijze vrij van mijten gemaakt, namelijk door een raam open werksterbroed als vangraam in de aflegger te plaatsen en dit na het sluiten te verwijderen. Hoe meer broedcellen in de aflegger gesloten worden, des te meer mijten er kunnen worden weggevangen. Het dient dan ook aanbeveling om zorgvuldig te zijn bij de selectie van een raat met open broed. Wanneer één week voor het maken van de aflegger een leeg uitgebouwd raam

in het midden van het broednest wordt geplaatst, zou dit een ideaal vangraam voor de aflegger kunnen zijn. Echter van de mijten, die aan de aflegger meegegeven worden zal (afhankelijk van het aantal sluitende broedcellen ten opzichte van het aantal bijen in de aflegger) maximaal ca. 90 % in het vangraam terecht komen. Het is mij niet duidelijk of dit raam met mierzuur behandeld wordt voordat het in het hoofdvolk wordt gehangen, dit lijkt mij echter wel aan te bevelen. Een nog beter resultaat kan worden bereikt wanneer een darreraat met larven als vangraam in de aflegger wordt gehangen. Mijten komen namelijk met een ca. 12 maal hogere snelheid in darrebroedcellen terecht. De aflegger moet dan wel groot genoeg zijn om een raat met darrebroed te kunnen verzorgen.

Vangramen met werksterbroed in het hoofdvolk

Vier vangramen worden achtereenvolgens in de aflegger belegd en overgehangen in het moerlose hoofdvolk waar de mijten worden weggevangen. Indien de raten goed met broed bezet zijn zal deze vangraammethode behoorlijk goed werken.

Mierzuurbehandeling van gesloten werksterbroed

Na het sluiten worden de vangramen met twee Illertischer mijtenplaten in een afgesloten broedkamer behandeld. De behandeling van gesloten broed met mierzuur moet, om een goed resultaat te krijgen, erg zorgvuldig worden uitgevoerd. Het zou immers zonde zijn om gevangen mijten de mierzurudans te laten ontspringen. Hoe geconcentreerder de mierzurudamp is, des te meer mijten er gedood worden. Een hoge concentratie kan bereikt worden door een luchtdicht afgesloten polystyreen broedbak te gebruiken. De mierzurudamp kan dan niet weglekken, terwijl door het isolerende materiaal de temperatuur in de broedbak die van het broed aanneemt en aldus voor een goede verdamping zorgt. Uit experimenten op de Ambrosiushoeve is gebleken dat bij het gebruiken van drie Illertischer mijtenplaten gedurende 1 uur 25% van de mijten de behandeling overleeft, terwijl na anderhalf uur vrijwel alle mijten dood zijn. Of dit

resultaat ook met de genoemde twee platen bereikt kan worden en of de genoemde overlevende mijten inderdaad onvruchtbaar zijn, is mij niet bekend. Overlevende mijten worden met name in darrebroed gevonden. Soms dringt de mierzuur damp daar kennelijk onvoldoende door. Ook mijten die zich in het voedersap bevinden, in open of pas gesloten broedcellen, zijn daardoor minder kwetsbaar.

Chemische bestrijding?

Alleen wanneer er weinig broed op de vangraten aanwezig is zal men bij de mierzuurbehandeling van het gehele volk een groot aantal mijten kunnen

doden. Een andere methode om de omvang van de mijtenpopulatie globaal vast te stellen is het bepalen van de natuurlijke sterfte. Wanneer de mijtenval van bijvoorbeeld één week wordt geteld en het aantal mijten dat men per dag op de varroalade vindt wordt vermenigvuldigd met 50, heeft men een ruwe schatting van het aantal mijten dat zich in het volk bevindt.

Zoals de heer Habicher aangeeft, zal de mijtenpopulatie in zijn volken door de combinatie van bestrijdingsmethoden vrijwel nooit zo groot worden dat hij alsnog met een toegelaten chemisch middel de varroamijt hoeft te bestrijden.

bijen

AMBROSIUSHOEVE

Het paviljoen heeft zijn naam

F.P. Bohlmeijer

Dankzij de inspanning van de 'Vrienden van de Ambrosiushoeve' heeft dit jaar het oude laboratoriumgebouw op het terrein van de Ambrosiushoeve een ware gedaanteverwisseling ondergaan. Op de algemene ledenvergadering van de 'Vrienden' in 1993 werd besloten het paviljoen naar de heer Mommers te noemen. Op 1 oktober 1994, kreeg het paviljoen zijn naam. Frans Janssen, voorzitter van de 'Vrienden', verwelkomde het ere-lid de heer Mommers en zijn familieleden en de 'Vrienden', die zich rond de toegangsdeur van het paviljoen hadden verzameld. Hij memoreerde dat met de naam recht werd gedaan aan het pionierswerk van de heer Mommers bij de opbouw van de Ambrosiushoeve en het Arboretum.

Onder het toezien van zo'n vijftig 'Vrienden', verwijderde de heer Mommers het met bijen versierde papier dat het naambord aan het oog onttrok. Zichtbaar tevreden en trots op het resultaat bekeek de heer Mommers het naambord, daarbij bedankt door een luid en enthousiast applaus van de aanwezigen. De heer Mommers zei verheugd te zijn met de stijlvolle, door de heer Molenaar ontworpen, plaque.

Voor de heer Mommers was deze dag wel heel bijzonder. In 1952 werd onder zijn beheer het gebouw als kantoor en laboratorium neergezet, gefinancierd uit de 1 cent toeslag op de bijensuiker, waarvan overigens maar eenderde voor de Ambrosiushoeve bestemd was. Naar de maatstaven van die tijd was het een uitstekende voorziening waar veel van zijn collega's uit de land- en tuinbouw jaloers op waren.

Maar de mede die tijdens de officiële opening, overigens door onbekendheid met het koppige karakter van de voortreffelijke drank, in limonade-glazen werd geserveerd, deed de bezoekers hun jaloezie snel vergeten.

Bij ieder bezoek aan de Ambrosiushoeve geniet de heer Mommers van de grote bomen, die onder zijn leiding geplant zijn. Uit het grote aantal bezoekers dat voor deze gelegenheid een rondleiding door het Arboretum kon krijgen, blijkt duidelijk dat zijn initiatief ruim veertig jaar later zeer gewaardeerd wordt.

In ieder geval zal de naam van het Paviljoen bij de bezoekers van het Arboretum de waarde van het initiatief van Ir. Mommers in herinnering brengen.

V.l.n.r. de heren de Ruijter, Mommers en Janssen.
Foto F.P. Bohlmeijer